

KIRSAL KALKINMA

“Kırsal Kalkınma Prensipleri”

Dr. Öğr. Üyesi Çağatay YILDIRIM

2023

KÜRESELLEŞME...

- Kırsal kalkınma çalışmaları, ülkeleri uzun vadede dış yardıma bağımlılıktan kurtararak sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında;
 - Bölgesel ve küresel ağlarla bağlantı kuran, yerel katılıma ve yerel girişimlere yer verilen uygulamalar etkili ve başarılı olabilir

Malcolm J. Moseley, 2003

- Kırsal kalkınma; insanların yaşam kalitesini ve ekonomik refahını iyileştirme süreci
- Kırsal kalkınmada göz ardı edilmemesi gereken prensipleri ortaya koymuştur

DERS PLANI

1. Sürdürülebilirlik: Geleceğe saygı
2. İnovasyon: Zincirleri kırmak
3. Katma Değer: Üzerine inşa etmek
4. Girişimcilik: Riski göze alanlara destek olmak
5. Topluluk: Aidiyet duygusunu teşvik etmek
6. Sosyal içerme
7. Erişebilirlik
8. Ortaklık
9. Toplumsal katılım

1. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: GECELEĞE SAYGI (1)

- **Sürdürülebilirlik:** Uzun vadeli geleceği erteleme kapasitesi
 - Çok boyutlu (sosyal, ekonomik ve çevresel)
 - Rekabetçi fikirler, karşılıklı güven ve sorumluluk, aktif katılım ve destek, verimli insan ve sosyal sermaye çıktısı

1. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: GECELEĞE SAYGI (2)

- Projelerde aranması gereken ana hedefler:
 - Geri dönüşümü özendirmek,
 - fosil yakıt ve enerji kullanımını azaltmak,
 - iletişim ve ulaşımı geliştirmek,
 - kritik alan ve türleri korumak,
 - sosyal faaliyetleri artırmak,
 - yerel üretimi desteklemek,
 - yeni faydalı teknolojileri teşvik etmek
- Eko-turizm – bu amaçla harcanan fosil yakıtlar ?

1. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: GECELEĞE SAYGI (3)

- Ana hedeflere ulaşma yolu önerileri:
 - Yerel işletmelere yerel hammadde tedarik edilerek yerel tüketilmesi
 - Sürdürülebilirlik için karar vericileri ikna etmek
 - Yerel malların pazarlanması için ortamlar sağlamak
 - Yerel farkındalık için eğitim programları hazırlamak
 - Kayıt dışı ekonomiyi düzeltmek
 - Enerji maliyetlerini azaltmak
 - Hizmetlerin ortak sunulmasının sağlanarak maliyetleri azaltmak

«Sürdürülebilir Köy» broşürü (1)

- Graham Duncan, 1998
- Dorset Kırsal Toplum Konseyi
- Kırsalda yaşayan insanlara sürdürülebilirlik kavramını anlatmak, sürdürülebilir bir yaşam benimsetmek ve yerel topluluk düzeyinde teşvik etmek

«Sürdürülebilir Köy» broşürü (2)

Sürdürülebilir kalkınma için fikirler;

1. Yerelde üretilen organik meyve ve sebzeleri tüketmek pahalı dağıtım ve pazarlama maliyetlerini ödemenizi engeller ve yerel istihdamı destekler.
2. Tarımsal yetiştirme projelerinde topluluk arazileri, bahçeler ve çiftlikler bulunmaktadır. Tipik olarak, yerel toplum arazi veya meyve bahçesi kiralarını paylaşır, birlikte çalışır, üretir ve satar.

«Sürdürülebilir Köy» broşürü (3)

3. Yerel üretime sunulan ürünler hakkında tüketicilere yardımcı olmak için tasarlanmış, 'yerel sarı sayfaları için yeşil alternatif' vardır. Kriterleri yerel üretimin ne olduğunu tanımlamak üzere sürekli güncelleme yapılır.
4. Yerel üretim pazarları, Kadın Enstitüleri tarafından öncülük edilen ve 1998 yılından bu yana çoğalan, çiftçi pazarlarını desteklemek gerekir. Genellikle yerelde bulunan tüccarlar bir kooperatif çatısı altında toplanmalıdır.

2. İNOVASYON: ZİNCİRLERİ KIRMAK (1)

- İnovasyon: Toplumun refahını artırmak için tasarlanmış, ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel değişim süreci
 - **Önemi:** Yerel halkın sosyal ve ekonomik sorunlarına çözüm bulması
 - Kolayca görülebilecek
 - Gözlemlenebilir
 - Tutarlı
 - Kolay uyumlu sağlanabilen

2. İNOVASYON: ZİNCİRLERİ KIRMAK (2)

- Yerel aktörlerin inovasyonu desteklemelerini artırmak için;
 - Örnek gösterme
 - Karışıklığı giderici danışmanlar ve uzman desteği
 - Yerel paydaşların katılımı
 - Erken benimseyenlerle kolay iletişim
 - Kanaat önderlerinin bilgilendirilmes
 - Bölgesel ziyaretler
 - Sosyal etkinlikler
 - Başarılı uygulamalara maddi destek
 - Farkındalık eğitimleri

3. KATMA DEĞER: ÜZERİNE İNŞA ETMEK (1)

- Kırsal toplumların geçim kaynakları katma değeri düşük ekonomik faaliyetler
 - Bitkisel üretim, hayvansal üretim, su ürünleri vb.
- Kırsal alanda üretim ve kalite arttırılmalı
- Yeni istihdam alanları artırılabilmeli
- Pazarlama için örgütlenme sağlanmalı
- Oluşturulan katma değerden kırsal alandakiler daha çok yararlanmalı

3. KATMA DEĞER: ÜZERİNE İNŞA ETMEK (2)

Kırsalın kalkındırılmadığı durumda;

- Göç miktarı ve hızının artmasının kentlerde sosyal, kültürel, ekonomik ve yapısal sorunlara yol açması
 - Altyapı olanakları yetersizliği ile yaşam koşullarının zorlaşması
 - Teknoloji kullanımının yaygınlaşması
 - Makineleşme ile tarımda işgücü fazlalığının oluşması
 - Hızlı nüfus artışı

3. KATMA DEĞER: ÜZERİNE İNŞA ETMEK (3)

Bir bölgenin potansiyel kaynaklarını sonuna kadar kullanmak

- Konum, fiziksel çevre, kültürel miras, insan sermayesi, yerel kurumlar, sosyal sermaye, dış ilişkiler vb.
- Kooperatifler, sivil toplum kuruluşları, kalkınma ajansları
- İnternet sayesinde küçük üreticinin pazarlara erişiminin artması
- Yerel kaynaklara değer ekleyerek yapılan masraflar hem o tesislerde istihdam oluşturur hem de yerelde paranın bir kısmının harcanmasını sağlayarak yerel ekonomiye çarpan etkisi ile katkı sağlar

4. GİRİŞİMCİLİK: RİSKİ GÖZE ALANLARA DESTEK OLMAK (1)

- **Girişimci:** Üretim faktörlerini bir araya getiren kişi
 - Doğal kaynaklar, işgücü, sermaye
- Girişimcilikte anahtar kelime risk
 - **Risk:** Yatırım sermayesini kaybetme, zamanın boşa gitmesi, toplumdaki yeri ve statüsünü kaybetme

4. GİRİŞİMCİLİK: RİSKİ GÖZE ALANLARA DESTEK OLMAK (2)

Girişimcilerin tipik karakteristikleri:

- Pazardaki fırsat ve boşlukları görmek
- Başarma arzusu
- Yoğun çalışma kapasitesi
- Sorumluluk sahibi olmak
- Organize etme ve yönetim yeteneği
- Toplam riski yüklenici olmak

4. GİRİŞİMCİLİK: RİSKİ GÖZE ALANLARA DESTEK OLMAK (3)

Girişimcilerin toplumdaki yeri ve önemine göre hedefi

- Özellikle toplumsal konularda iş üretmek,
- Yerel olarak (küçük ölçekte) mal ve hizmetlerin sağlanması,
- Yerel bölgelerin üretim kapasitelerinin artırılması,
- Bireyleri güçlendirmek ve çalışma hayatlarını kontrol altına almak,
- Toplumsal dönüşümü sağlayarak ticari ve diğer girişimleri toplumun yararına dönüştürmek

5. TOPLULUK : AİDİYET DUYGUSUNU TEŞVİK ETMEK (1)

- **Topluluk bilinci:** Ortak bir şeyler paylaşılma ve daha çok etkileşim içerisinde olma
- Toplum kalkınması, küçük toplulukların içinde bulundukları ekonomik sosyal ve kültürel koşulların iyileştirmek amacıyla giriştikleri çabaların, devletin bu konudaki çabalarıyla birleştirilmesi, bu toplumların ulusun bütünüyle kaynaştırılması, ulusal kalkınma çabalarına katkıların sağlanması süreci
 - Bireyleri duydukları ihtiyaçları gidermek üzere bir araya toplamak, iş başarmanın önemli bir yoludur

5. TOPLULUK : AİDİYET DUYGUSUNU TEŞVİK ETMEK (2)

- Yerel düzeyde insanların karşılıklı çözüm arayışlarına girdiği, sosyal değerlerin paylaşıldığı ve ilişkilerin güçlendirildiği bir toplum yapısının oluşturulması kırsal kalkınmada kolaylaştırıcı ve canlandırıcı bir rol oynar
- İnsanların bir araya getirilmesini sağlamak için;
 - Birbirine yakın yerlerde yaşamak
 - Belli bir yere ait olduğunu hissetmek
 - Ortak kimliklerini paylaşmak
 - Birbiri ile etkileşimde olmak

5. TOPLULUK : AİDİYET DUYGUSUNU TEŞVİK ETMEK (3)

- Kırsal alanlarda ortaya çıkan zorluklar karşısında yerel toplulukların birleşmesi yönünde endişelerin nedenleri;
 - Kişinin ikamet ettiği yerin uzağındaki sosyal ve kültürel aktivitelerden yararlanması çok kolay olmamaktadır
 - Toplanma yerleri olmayan yerlerde fikirler dedikodu ile değişime uğrayabilir
 - Demografik değişim, genç nüfusun azalması, varlıklı insanların orantısız göçü vb. nedenlerle geniş kesimlerde topluluk ihtiyacının olmaması
 - Bireysel yaşam tarzlarının yaygınlaşması, aile içi zaman geçirilmesi
 - Televizyon izleme, evde oturma, internette gezinme, bahçeyle uğraşma vb.

6. SOSYAL İÇERME (1)

- **Sosyal dışlanma:** Eğitim, sağlık ve kültürel olanaklardan yararlanamamak, üretim etkinlikleri içinde yer alamamak ve karar alma süreçlerine katılamamak
 - İşsizlik, yoksulluk, eğitimsizlik, engellilik gibi nedenlerden kaynaklanır.
- **Sosyal içerme:** Yoksulluk riskiyle ve toplumsal dışlanmayla karşı karşıya olanların, ekonomik, toplumsal ve kültürel yaşama bütünüyle katılmaları ve içinde yaşadıkları toplumda normal kabul edilen yaşam ve refah standartlarından yararlanmaları için gereken fırsat ve kaynakları kazanmalarını sağlayan süreç

6. SOSYAL İÇERME (2)

- Yoksunluk biçimlerini azaltmakla, insanların fırsatları fark ederek kendi yaşamlarını iyileştirebilmeleridir.
- Gönüllülük yoluyla sosyal içermenin artması topluma ekonomik kazanç getirir; güçlü ve uyumlu uluslar yaratmaya yardım eder
- Gençler, işsizlik, yoksulluk, suç ve uyuşturucu kullanımı gibi unsurlara bağlı toplumsal dışlamaya en yatkın gruplar arasındadır
 - Kalkınma açısından önemli bir potansiyeli temsil etmektedir. Bu potansiyel dayanmak, gençlerin katılımı için gönüllülük de dahil her türden imkanı devreye sokmak gerekmektedir

6. SOSYAL İÇERME (3)

- Kırsal kalkınmada, yoksulluk ve sosyal dışlanmaya maruz kalan veya bu risk altında olan birey ve grupların ekonomik ve sosyal hayata aktif katılımlarının artırılması ve yaşam kalitelerinin yükseltilerek toplumsal dayanışma ve bütünleşmenin sağlanması esastır.
- Ekonomik ve sosyal hayatta yer almalarına engel olan faktörlerin ortadan kaldırılarak yaşam seviyesinin toplumda kabul edilebilir bir düzeye getirilerek, toplumla bütünleşmenin sağlanması gerekmektedir.

7. ERİŞİLEBİLİRLİK (1)

- Erişilebilirlik mekansal veya coğrafi boyutta bir şeylere ulaşmak için gereken yetenekle ilgilidir.
- Coğrafi mekanlar insanların erişilebilirliği üzerine bir kısıtlama oluşturmaktadır ve sosyal dışlanma ortaya çıkmaktadır.
- Bunların nedeni gelirin kişiler arası düzensiz dağılımı, eğitim vb. faktörlerdir.

7. ERİŞİLEBİLİRLİK (2)

- Kırsalda yaşayanların yaşam standartlarını arttırmak için ihtiyaç duydukları mal ve hizmetlerin daha iyi bir şekilde konumlandırılması gerekir.
- Bu önemli ihtiyaçlar
 - Elektrik, su, yakacak gibi temel olanlar
 - Sağlık ve eğitim gibi sosyal yönden ilişkili olanlar
 - Tarım, sanayi gibi ekonomik yönden ilişkili olanlar

7. ERİŞİLEBİLİRLİK (3)

- Kırsalda yaşayan insanların yaşaması için gerekli tüm ihtiyaçların kolayca giderilebilecek şekilde düzenlenmesi gereklidir.
- Erişilebilirlik, sürdürülebilir kalkınmanın anahtarıdır
 - Kırsalda yaşam kalitesini artırır ve kırsal alanları daha yaşanabilir hale getirir.

8. ORTAKLIK (1)

- Kırsal kalkınma, eşitlik ve adalet ilkeleri çerçevesinde refah ve gelirin dengeli paylaşılmasını öngören, kırsal alanların modernizasyonunu sağlayan, ekonomik, toplumsal ve kültürel boyutları olan bir süreç
- Ortaklık ilkesi ekonomik, sosyal ve çevresel her alanda kırsal alanda yaşayanların refahına ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı verir

8. ORTAKLIK (2)

- Katılımcılık ve oluşturulacak politikaların yerelde belirlenmesi önemli
- Bu şartlar sağlandığında sonuç odaklı politikaların üretilmesi ve kırsal kalkınmanın geliştirilmesinde yereldeki kaynakların etkin kullanılması sayesinde hızlı ve etkili sonuçları alınır

9. TOPLUMSAL KATILIM (1)

- **Katılımcılık:** kişisel ve kurumsal tutum ve davranışlarda köklü değişiklik yapılmasını zorunlu kılan, mevcut durumun analizi ve kalkınma faaliyetlerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde yerel nüfusun yol gösterici olduğu aktif bir süreç

9. TOPLUMSAL KATILIM (2)

- Katılımcı kırsal kalkınma, hedef kitleye (yerel halka) ihtiyaçlarının ne olduğunu, nerede ve ne zaman kalkınma programlarını uygulayacaklarını belirleme fırsatı verir
- Tabandan gelecek olan hareketlerle kırsal kalkınma çabaları, ancak halkın katılımının sağlanması ile başarıya ulaşabilir
- Temel amacı insanların yaşam düzeylerini artırmaya yönelik olan kalkınma çalışmalarının temel unsurları, ancak insan kaynaklarının geliştirilmesi ile gerçekleşir

9. TOPLUMSAL KATILIM (3)

- İşsizlik ve yoksulluk, toplumsal katılım, cinsiyet dengeli kalkınma, göç, bölgelerarası eşitsizlikler Türkiye'nin kırsal kalkınma konusunda daha duyarlı çalışmasını gerektirmektedir.
- Türkiye, katılımı ve toplum dinamiklerini ön plana alan, cinsiyet dengeli, küçük ve orta ölçekli, tarım dışı ekonomik faaliyetleri de harekete geçirebilecek ve insan kaynaklarını geliştirmeyi amaçlayan kırsal kalkınma uygulamalarına daha fazla önem vermelidir

Kaynak

- Armağan, G. Kırsal Kalkınmada İlkeler
- Moseley, M.J. Rural Development: Principles and Practice; SAGE: London, UK

